

**KONFERENSSI LIITTYMISESTÄ
EUROOPAN UNIONIIN
– MONTENEGRO –**

**Bryssel, 15. joulukuuta 2025
(OR. en)**

AD 22/25

LIMITE

CONF-ME 9

LIITTYMISTÄ KOSKEVA ASIAKIRJA

Asia: EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA
– Luku 11: Maatalous ja maaseudun kehittäminen

EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA

Neuvotteluluku 11: Maatalous ja maaseudun kehittäminen

Tämä Euroopan unionin kanta on muodostettu Montenegron liittymiskonferenssia koskevan Euroopan unionin yleisen kannan (AD 23/12 CONF-ME 2/12) perusteella ja erityisesti seuraavia liittymiskonferenssissa hyväksytyjä neuvotteluperiaatteita noudattaen:

- Osapuolten jostakin neuvotteluluvusta aiemmin esittämä näkemys ei vaikuta muista luvuista mahdollisesti muodostettavaan kantaan.
- Neuvottelujen kuluessa eri luvuista aikaansaatuja sopimuksia, edes osittaisia sopimuksia, ei voida katsoa lopullisiksi ennen kuin asiassa on päästy kokonaisratkaisuun.
- Lisäksi noudatetaan neuvottelukehyksen 24, 28, 41 ja 44 kohdassa esitettyjä vaatimuksia.

EU kannustaa Montenegroa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja varmistamaan sen tosiasiallinen täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta liittymispäivään mennessä erityisesti maksajaviraston ja yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän toimintavalmiuteen saattamisen osalta ja kehittämään ennen liittymistä politiikkoja ja välineitä, jotka vastaavat mahdollisimman tarkasti EU:n politiikkoja ja välineitä, ottaen huomioon, että uutta unionin säännöstöä saattaa tulla voimaan ennen liittymistä.

EU panee merkille, että Montenegro hyväksyy neuvottelukannoissaan AD 2/16 CONF-ME 2 ja AD 19/25 CONF-ME 6 luvun 11 alaa koskevan unionin säännösten sellaisena kuin se oli voimassa 1. syyskuuta 2025 ja ilmoittaa voitavansa panna sen täytäntöön siihen päivään mennessä, jona se liittyy Euroopan unioniin, ja pyytää samalla useita siirtymätoimenpiteitä ja poikkeuksia.

EU korostaa, että EU:n liittymistä edeltävällä kaudella antaman avustuksen oikea käyttö, valvonta, seuranta ja arviointi tulee olemaan keskeinen indikaattori Montenegron kyvystä panna varainhoidon valvontaa koskeva unionin säännöstö täytäntöön tämän neuvotteluluvun osalta.

Yleisenä vastauksena Montenegron siirtymäkausia koskeviin pyyntöihin EU muistuttaa yleisestä neuvottelukannastaan, jonka mukaan siirtymätoimenpiteet ovat poikkeuksellisia, kestoaltaan ja soveltamisalaltaan rajattuja, ja niihin on liitettävä suunnitelma unionin säännösten soveltamiselle selvästi määriteltynä vaiheineen. Ne eivät saa aiheuttaa muutoksia EU:n sääntöihin tai politiikkoihin eivätkä häiritä niiden asianmukaista toimintaa tai johtaa kilpailun merkittävään vääristymiseen.

EU katsoo, että liittymisasiakirjassa olisi määrättävä, että neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan tehdä liittymisasiakirjan yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeviin määräyksiin mukautuksia, jotka saattavat osoittautua tarpeellisiksi unionin sääntöihin tehtyjen muutosten johdosta. Mukautuksia voidaan tehdä jo ennen liittymispäivää.

EU katsoo, että liittymisasiakirjassa olisi määrättävä siirtymätoimenpiteiden toteuttamiseen tarvittavista oikeusperustoista seuraavin edellytyksin.

Jos siirtymätoimenpiteet ovat tarpeen helpottamaan Montenegron siirtymistä nykyisestä järjestelmästä uuteen järjestelmään, jossa sovelletaan yhteistä maatalouspolitiikkaa liittymisasiakirjan maataloutta koskevissa osioissa määrätyn edellytyksin, komission on toteutettava ne asiaankuuluvaa komiteamenettelyä noudattaen. Kyseisiä toimenpiteitä olisi oltava mahdollista toteuttaa kolmen vuoden ajan liittymispäivästä alkaen, mutta niitä ei pitäisi soveltaa kyseisen ajanjakson jälkeen. Olisi kuitenkin määrättävä siitä, että neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan jatkaa mainittua ajanjaksoa.

Jos siirtymätoimenpiteet liittyvät sellaisten yhteisen maatalouspolitiikan välineiden täytäntöönpanoon, joita ei ole täsmennetty liittymisasiakirjassa ja joita liittymisen johdosta vaaditaan, neuvosto hyväksyy kyseiset toimenpiteet ennen liittymisajankohtaa määränemmistöllä komission ehdotuksesta tai, jos kyseiset toimenpiteet vaikuttavat komission alun perin hyväksymiin välineisiin, komissio hyväksyy ne kyseisten välineiden hyväksymismenettelyjen mukaisesti.

Suurinta osaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen alan unionin säännöstöstä sovelletaan sellaisenaan liittymisestä lähtien eikä sitä sen vuoksi tarvitse saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä. EU korostaa kuitenkin, että Montenegron kyky panna täytäntöön unionin säännöstöä ja valvoa sen noudattamista on ensiarvoisen tärkeää. Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) sujuvan täytäntöönpanon varmistamiseksi liittymisajankohtana Montenegron on osoitettava riittävän ajoissa ennen liittymistä, että sillä on tarvittavat hallinnolliset valmiudet panna unionin säännöstö tosiasiallisesti täytäntöön ja valvoa sen noudattamista. EU kehottaa Montenegroa jatkamaan pyrkimyksiään panna lukua 11 koskeva unionin säännöstö kaikilta osin täytäntöön ja valvoa sen noudattamista siten, että varmistetaan sen vaikuttava ja tehokas soveltaminen sekä vahvat suojatoimet korruptiota vastaan. Näin ollen EU seuraa tiiviisti edistymistä erityisesti maksajaviraston perustamista koskevan täytäntöönpanosuunnitelman toteuttamisessa ja yhdenmetyt hallinto- ja valvontajärjestelmän (IACS) perustamisessa Montenegron toimittaman aikataulun mukaisesti.

Horisontaaliset kysymykset

EU panee merkille, että Montenegro on jatkanut lainsäädäntönsä mukauttamista unionin säännöstöön muun muassa hyväksymällä 31. heinäkuuta 2025 maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämissä politiikan ja kalastuspolitiikan toimenpiteiden täytäntöönpanoa koskevan lain, jossa määritellään maksajaviraston oikeudellinen asema, toimeksianto ja organisaatorakenne.

Maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeva laki on Montenegron maatalouspolitiikan oikeusperusta. Siinä säännellään kaikkia maatalouspolitiikan kehittämiseen ja tavoitteisiin liittyviä kysymyksiä, mukaan lukien alan ja sen edellytysten, rekisterien ja tietoaisteistojen tukeminen. EU panee merkille, että vuoden 2025 loppuun mennessä on määrä hyväksyä muutoksia lainsäädäntöön, jolla jatketaan lainsäädännön mukauttamista unionin säännöstöön.

EU panee merkille, että Montenegrolla tulee olemaan yksi maksajavirasto maataloutta, maaseudun kehittämistä ja kalastusta varten ja että se on antanut asetuksen viraston sisäisestä rakenteesta ja tehtäväluokituksesta. Suunnitteilla on kuusi aluetoimistoa, joista yksi on jo toiminnassa.

EU panee lisäksi merkille, että Montenegro on hyväksynyt täytäntöönpanosuunnitelman maksajaviraston sekä yhden hallinto- ja valvontajärjestelmän (IACS) perustamiseksi EU:n yhteisessä kannassa (AD 27/16 CONF-ME 13) esitettyjen sulkemisedellytysten mukaisesti.

EU panee merkille, että Montenegron suunnitelmien mukaan sillä on täysin toimiva maksajavirasto ja yhden hallinto- ja valvontajärjestelmä valmiina liittymisajankohdasta alkaen. Montenegro on laatinut täytäntöönpanosuunnitelmassaan yksityiskohtaisen strategian, jossa esitetään selkeästi kaikki tehtävät ja toimet, jotka on toteutettava ja saatettava päätökseen liittymistä edeltävänä aikana. Suunnitelman tukena on vakaa sitoutuminen hallinnollisten valmiuksien jatkuvaan vahvistamiseen, ja määrärahatarpeet on määritelty selkeästi. EU seuraa toimia, joita Montenegro toteuttaa täytäntöönpanosuunnitelman ja sen aikataulun noudattamiseksi.

EU panee merkille, että yhdenmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän (IACS) osia on jo perustettu. Järjestelmä edellyttää lisäparannuksia ja uusia elementtejä, jotta se olisi täysin yhdenmukainen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2116 kanssa. Montenegron viljelylohkojen tunnistamisjärjestelmää, jonka kehittäminen aloitettiin vuonna 2018, kehitetään edelleen uusilla parannuksilla ja hankkimalla uusia digitaalisia ortokuvakarttoja koko alueelle. EU muistuttaa, että pinta-alamonitorointijärjestelmä perustetaan täytäntöönpanosuunnitelman mukaisesti liittymisajankohtaan mennessä.

EU antaa Montenegrolle tunnustusta sen saavutuksista maatalouden ja maaseudun kehittämisen alalla sovellettavan liittymistä valmisteleavan tukivälineen (IPARD) täytäntöönpanossa. Väline on ollut maassa käytössä vuodesta 2018 lähtien, ja EU kannustaa Montenegroa jatkamaan tätä työtä varmistaakseen, että sillä on tarvittavat hallinnolliset valmiudet panna EU:n maaseudun kehittämissä täytäntöön liittymiseen mennessä. EU korostaa, että tätä alaa koskevien EU:n vaatimusten täysimääräinen täytäntöönpano ja valmius valvoa niitä ovat edellytyksenä niiden maaseudun kehittämistä koskevien toimenpiteiden soveltamiselle, joihin voidaan myöntää EU:n tukea liittymisen jälkeen.

EU panee myös merkille, että Montenegro on edistynyt riittävästi maksajaviraston ja yhdenmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän perustamisessa, viljelylohkojen tunnistamisjärjestelmä mukaan lukien, ja että Montenegro on täysin sitoutunut toteuttamaan kaikki toimet täysin toimivan maksajaviraston ja yhdenmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän varmistamiseksi liittymisajankohtaan mennessä. EU odottaa Montenegron jatkavan ponnistelujaan sen varmistamiseksi, että yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) menojen hallinto- ja valvontajärjestelmät ovat kaikilta osin toiminnassa viimeistään siitä päivästä alkaen, jona Montenegro liittyy EU:hun, ja varmistavan, että maksut suoritetaan ainoastaan oikeutetuille edunsaajille.

EU toteaa, että se seuraa lähitulevaisuudessa tarkkaan Montenegron edistymistä tällä alalla ja että se voi ehdottaa liittymissopimukseen asianmukaisia suojalausekemääryksiä EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi.

EU panee merkille Montenegron vahvistuksen, ettei se odota ongelmia yhteistyöhön perustuvan hallinnoinnin soveltamisessa eikä julkista varastointia ja kurinalaista budjettipolitiikkaa koskevien EU:n vaatimusten täyttämässä.

EU panee merkille Montenegron toimittamat tiedot **maatilojen kestävyttä koskevasta tietoverkosta (FSDN)**. Lainsäädännön päivittämistä jatketaan sen mukauttamiseksi asetukseen (EU) 2023/2674 ja komission täytäntöönpanoasetukseen (EU) 2024/2746. EU panee merkille, että maa- ja metsätaloudesta sekä vesienhoidosta vastaavan ministeriön (MAFWM) alainen talousanalyysi- ja markkinaosasto on vastuussa FSDN-järjestelmästä, johon liittyvän tietojen keruun hoitavat neuvontapalvelut. EU toteaa, että järjestelmän kehittämistä jatketaan, mukaan lukien sen laajentaminen kattamaan ympäristö- ja sosiaaliset tiedot unionin säännösten mukaisesti.

EU panee merkille Montenegron toimittamat tiedot Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1308/2013 säädettyjen **kaupan mekanismien ja markkinoiden hallinnointitoimenpiteiden** täytäntöönpanosta. EU panee merkille, että näitä toimenpiteitä koskevaa unionin säännöstöä sovelletaan Montenegroon siitä päivästä alkaen, jona se liittyy EU:hun, ja korostaa, että Montenegron on tärkeää varmistaa, että sillä on käytössään hallinnolliset rakenteet, joita tarvitaan unionin säännösten täytäntöönpanoon ja noudattamisen valvontaan tällä alalla.

EU korostaa, että Montenegron odotetaan mukauttavan lainsäädäntönsä maatalouselintarvikkeiden toimitusketjua koskevaan unionin säännöstöön, jotta se olisi viimeistään liittymispäivään mennessä saattanut hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä annetun direktiivin (EU) 2019/633 täysimääräisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Tämä edellyttää sellaisen lainsäädännön antamista, jolla varmistetaan vähintään direktiivissä säädetty toimittajien suojelun vähimmäistaso, ja sellaisen toimivaltaisen lainvalvontaviranomaisen (tai sellaisten toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten) nimeämistä, jolla (tai joilla) on direktiivissä säädetty valtuudet eli valtuudet vastaanottaa ja tutkia valituksia (mukaan lukien luottamuksellisuuden mahdollistaminen), toimia viran puolesta, vaatia tietoja, suorittaa tarkastuksia, määrätä rikkomusten lopettamisesta ja asettaa tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia. Montenegron olisi myös varmistettava yhteistyö EU:n jäsenvaltioissa olevien asiaankuuluvien muiden, hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevaa direktiiviä täytäntöönpanevien EU:n viranomaisten kanssa, toteutettava toimittajille ja ostajille suunnattuja tiedotustoimia ja otettava käyttöön seuranta- ja raportointijärjestelyjä, jotta kehys olisi täysin toimintavalmis ensimmäisenä jäsenyyspäivänä.

EU panee merkille Montenegron pyynnön saada soveltaa **suojatoimenpiteitä**, jos EU:hun liittymisen jälkeen ilmenee markkinoiden vakavaa vääristymistä. EU katsoo, että tähän kysymykseen olisi suhtauduttava samalla tavalla kuin vuoden 2013 laajentumisen yhteydessä (Kroatian liittymisasiakirjan 37 artikla).

EU panee merkille, että Montenegro vahvistaa liittymispäivään mennessä oikeusperustan maatalouden **valtiontukisääntöjen** ja valtiontukien ilmoittamista Euroopan komissiolle koskevan järjestelmän soveltamiselle unionin säännösten mukaisesti. EU korostaa, että kaikki maatalousalaa koskevat valtiontukitoimenpiteet on mukautettava unionin säännöstöön liittymiseen mennessä.

EU panee merkille Montenegron pyynnöt saada jatkaa ennen liittymistä täytäntöönpanutujen tukien myöntämistä kolmen vuoden siirtymäkauden ajan EU:hun liittymisestä SEUT 108 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina voimassa olevina tukina. Montenegro on yksilöinyt kaksi valtiontukijärjestelmää, jotka koskevat raakamaidon tuotantoa ja tilalla tapahtuvaa maidonjalostusta.

EU katsoo, että tuen luokitteluksi liittymisajankohtana neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 1 artiklan b kohdassa tarkoitetuksi voimassa olevaksi tueksi sekä yleiskäsityksen saamiseksi kaikista Montenegrossa sovellettavista valtiontuista, on liittymisasiakirjassa määrättävä Montenegron velvollisuudesta toimittaa ennen liittymispäivää yksityiskohtaiset tiedot kaikista valtiontukitoimenpiteistä, joita on pidettävä voimassa olevina tukina. EU katsoo myös, että liittymisasiakirjan maataloutta koskevaan lukuun olisi lisättävä seuraava erityinen lauseke, joka koskee SEUT 107 ja 108 artiklan soveltamisalaan kuuluvia tukia:

Seuraavin edellytyksin pidetään SEUT 108 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana tukena tukijärjestelmiä ja yksittäisiä tukia, jotka on myönnetty SEUT liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuotantoon, jalostukseen tai kaupan pitämiseen yhteydessä oleville toimille, lukuun ottamatta kalataloustuotteita ja niistä johdettuja tuotteita, ja joita pannaan täytäntöön uudessa jäsenvaltiossa ennen liittymispäivää ja joita sovelletaan edelleen kyseisen päivän jälkeen, sanotun kuitenkin rajoittamatta SEUT 108 artiklassa määrättyjä voimassa olevaa tukea koskevia menettelyjä:

- Tukitoimenpiteistä on ilmoitettava komissiolle ennen liittymispäivää. Tähän ilmoitukseen on sisällytettävä tiedot kunkin toimenpiteen oikeusperustasta.
- Voimassa olevia tukia ja tukien käyttöönottamista tai muuttamista koskevia suunnitelmia, joista on annettu komissiolle tieto ennen liittymispäivää, pidetään liittymispäivänä tiedoksi annettuina. Komissio julkaisee luettelon näistä tuista.
- Näitä tukitoimenpiteitä pidetään SEUT 108 artiklan 1 kohdan mukaisina "voimassa olevina" tukina liittymispäivää seuraavan kolmannen vuoden loppuun asti.

Montenegron on tarvittaessa muutettava näitä tukitoimenpiteitä siten, että ne vastaavat komission soveltamia suuntaviivoja liittymispäivää seuraavan kolmannen vuoden loppuun mennessä. Kyseisen päivän jälkeen edellä mainittujen suuntaviivojen kanssa ristiriidassa olevia tukia pidetään uusina tukina.

EU muistuttaa, että SEUT 108 artiklan nojalla komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden voimassa olevia tukijärjestelmiä ja se voi milloin tahansa tehdä ehdotuksia sisämarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai sisämarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi. Jos komissio vaadittuaan asianomaista jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa toteaa, että voimassa oleva tuki ei sovellu sisämarkkinoille tai sitä käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on määrääjassa poistettava tuki tai muutettava sitä. Komission päätöksen noudattamatta jättäminen johtaa asian saattamiseen suoraan EU:n tuomioistuimen käsiteltäväksi.

EU toteaa, että Montenegron liittymispäivänä olemassa olevia **maataloustuotteiden varastoja** on käsiteltävä kahdelta kannalta:

- julkisten varastojen siirtyminen EU:lle ja
- vapaassa liikkeessä olevien varastojen kohtelu, erityisesti jos niiden määrä ylittää tavanomaisen siirtovaraston määrän.

EU toteaa myös, että aiempien liittymisten tapaan kansallisia varmuusvarastoja ei pitäisi ottaa huomioon tässä yhteydessä, koska ne voidaan säilyttää liittymisen jälkeen.

EU katsoo, että EU:n olisi otettava haltuunsa Montenegrossa liittymispäivänä olevat markkinatukipolitiikasta johtuvat julkiset varastot arvolla, joka määritetään soveltamalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 täydentämisestä julkisen intervention menojen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 906/2014 3 artiklan 1 kohdan e alakohtaa. Montenegron julkiset varastot voidaan ottaa haltuun vain, jos asianomainen tuote kuuluu unionin julkisen intervention soveltamisalaan liittymisajankohtana ja kyseiset varastot täyttävät EU:n interventiovaatimukset.

EU katsoo, että Montenegron olisi suoritettava maksu unionin budjettiin kaikista Montenegron liittymispäivänä vapaassa liikkeessä olevista (yksityisistä tai julkisista) varastoista, joiden määrä ylittää tavanomaisena pidettyjen siirtovarastojen määrän. Maksun suuruus vahvistetaan tasolle, joka vastaa kustannuksia, jotka aiheutuvat ylijäämävarastojen vaikutuksista maataloustuotteiden markkinoihin. Lisäksi EU katsoo, että ylijäämävarastojen taso olisi vahvistettava kunkin tuotteen osalta ottaen huomioon tuotteiden ominaisuudet ja niiden markkinat sekä niihin sovellettava EU:n lainsäädäntö. EU katsoo, että komissio olisi valtuutettava panemaan täytäntöön edellä kuvatut järjestelyt ja soveltamaan niitä.

Keinottelun osalta EU korostaa, että mahdollisia markkinahäiriöitä, jotka johtuvat ennen liittymistä ja sen jälkeen vallitsevia poikkeavia kaupan olosuhteita väärin käyttävien toimijoiden toimien aiheuttamasta kaupan vinoutumisesta, olisi käsiteltävä mieluummin ennen liittymistä asianmukaisin ennaltaehkäisevin toimenpitein.

EU katsoo, että tätä kysymystä olisi käsiteltävä siirtymätoimenpiteitä koskevin erillisin säännöksiin säätämällä erityisesti liittymisajankohtana käynnissä olevia tuonti- ja vientitoimia ja ylijäämävarastojen hallussapitäjien verottamista koskevista säännöistä, tai tarvittaessa olisi toteutettava vastaavia siirtymätoimenpiteitä tietyillä aloilla.

YMP – tukitoimityypit (suorat tuet, alakohtaiset interventiot, maaseudun kehittäminen)

EU panee merkille Montenegron pyynnön, joka liittyy suorien tukien kokonaismäärärahoihin.

EU korostaa, että Montenegron **suoriin tukiin** sekä **alakohtaisiin interventioihin ja maaseudun kehittämiseen** osoitettavat määrärahat ovat osa Montenegron talousarvion yleisiä osatekijöitä ja niitä käsitellään unionin säännösten 33 luvussa, ja tarvittaessa harkitaan muita siirtymäjärjestelyjä.

EU panee merkille, että Montenegro odottaa, että tietyille tukitoimityypeille Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 88 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII mukaisesti myönnettävä EU:n vuotuinen rahoitustuki lasketaan vuosien 2014–2024 seuraavien tietojen perusteella:

- a) alue, joka on rekisteröity viinitarhoiksi viljelylohkojen tunnistamisjärjestelmässä päivänä, jona Montenegro liittyy EU:hun;
- b) vuoden 2024 maatalouslaskennan tiedot siitä viinitarhojen pinta-alasta, jolla viljellään rypälelajikkeita;
- c) viinintuotanto markkinointivuotta kohden.

EU korostaa, että Montenegron **viinialan alakohtaisiin interventioihin** osoitettavat määrärahat ovat osa Montenegron talousarvion yleisiä osatekijöitä ja niitä käsitellään unionin säännösten 33 luvussa.

EU panee merkille, että Montenegro pyytää siirtymäkautta, jotta se voi saavuttaa asetuksen (EU) 2021/2115 31 artiklan nojalla ilmasto- ja ympäristö- ja eläinten hyvinvointia koskeviin järjestelmiin osoitettavan vähimmäisosuuden Euroopan maatalouden tukirahaston (maaloustukirahasto) kokonaisuusosuudesta, ja ehdottaa asteittaisen lisäyksen aikataulua seuraavasti:

- 10 prosenttia liittymisvuonna,
- 15 prosenttia vuoden kuluttua liittymisestä,
- 20 prosenttia kahden vuoden kuluttua liittymisestä,
- 25 prosenttia kolmen vuoden kuluttua liittymisestä.

EU pitää pyyntöä hyväksyttävänä, mutta korostaa, että lopullista täytäntöönpanomenettelyä voidaan Montenegron liittymisen yhteydessä tarkastella uudelleen vuoden 2027 jälkeisestä YMP:stä käytävien keskustelujen tulosten perusteella.

EU panee merkille Montenegron pyynnöt, jotka koskevat siirtymäkautta asetuksen (EU) 2021/2115 96 artiklan täytäntöönpanemiseksi tuotantosidonnaisen tulotuen 13 prosentin enimmäismäärän osalta, mikä mahdollistaa enintään 30 prosentin osuuden myöntämisen kokonaismäärästä kolmen vuoden ajan liittymispäivästä.

EU pitää pyyntöä hyväksyttävänä, mutta korostaa, että lopullista täytäntöönpanomenettelyä voidaan Montenegron liittymisen yhteydessä tarkastella uudelleen vuoden 2027 jälkeisestä YMP:stä käytävien keskustelujen tulosten perusteella.

EU panee merkille Montenegron pyynnön siitä, maaseuturahaston kokonaisrahoitusosuudesta **Leaderiin** varattava vähimmäisosuus olisi kolme prosenttia eikä viisi prosenttia, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 92 artiklassa säädetään.

EU pitää pyyntöä hyväksyttävänä, mutta korostaa, että lopullista täytäntöönpanomenettelyä voidaan Montenegron liittymisen yhteydessä tarkastella uudelleen vuoden 2027 jälkeisestä YMP:stä käytävien keskustelujen tulosten perusteella.

EU panee merkille Montenegron siirtymäkausia koskevat pyynnöt ottaa seuraavan aikataulun mukaisesti asteittain käyttöön asetuksen (EU) 2021/2115 12 ja 13 artiklan mukaiset ehdollisuutta koskevat säännöt, jotka koskevat liitteessä III lueteltuja lakisääteisiä hoitovaatimuksia (hoitovaatimukset 1, 2, 3 ja 4) ja hyvää maatalous- ja ympäristökuntoa koskevia vaatimuksia (GAEC-vaatimukset 2 ja 8) niiden vaatimusten osalta, jotka viljelijöiden on täytettävä saadakseen oikeuden suoriin tukiin ehdollisuutta koskevien sääntöjen nojalla:

- GAEC-vaatimus 2 (kosteikkojen ja turvemaiden suojeleminen) vuoden kuluttua liittymispäivästä;
- GAEC-vaatimus 8 (sellaisen maatalousmaan vähimmäisosuus, jota käytetään muuna kuin tuottavana alana tai piirteenä) vuoden kuluttua liittymispäivästä;
- hoitovaatimukset 1, 2, 3 ja 4 (veteen, biologiseen monimuotoisuuteen ja maisemaan liittyvä ympäristö ja ilmastonmuutos) kolmen vuoden kuluttua liittymispäivästä. Tämä ei kuitenkaan vaikuta lainsäädännön mukauttamiseen kyseisiin asetuksiin liittyviin unionin säännösten velvoitteisiin.

EU katsoo, että tämän asteittaisen käyttöönoton periaate on hyväksyttävissä, koska se helpottaisi ehdollisuuden käyttöönottoa Montenegrossa ja koska pyydetty siirtymäkausi ei ylitä kolmea vuotta. EU korostaa, että lopullista täytäntöönpanomenettelyä voidaan Montenegron liittymisen yhteydessä tarkastella uudelleen vuoden 2027 jälkeisestä YMP:stä käytävien keskustelujen tulosten perusteella.

EU panee merkille, että Montenegro pyytää saada nimetä alueellaan **alueita, joilla on luonnonoloista johtuvia tai muita erityisrajoitteita**, vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen ”Study of areas with natural constraints in agriculture and calculation design (Preparation of calculation)” perusteella.

EU katsoo, että pyyntö on hyväksyttävissä.

Yhteiset markkinajärjestelyt

EU panee merkille, että Montenegro osoittaa jatkuvaa edistymistä lainsäädäntönsä mukauttamisessa yhteistä markkinajärjestelyä koskevaan unionin säännöstöön kaikilla aloilla, mukaan lukien viiniä, oliiviöljyä, hunajaa ja kaupan pitämisen vaatimuksia koskeva lainsäädäntö. Viinialalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 145 artiklan mukainen sähköinen viinitilarekisteri on lähes valmis, ja viinien sertifiointissa SAN/SMM-järjestelmässä on edistytty. Hintaselvitys- ja kauppamekanismien parantamisessa on edistytty, ja EU toteaa, että Montenegro jatkaa lainsäädäntönsä mukauttamista muilla aloilla, kuten tuottajaorganisaatioissa ja toimialaorganisaatioissa, koulujakelujärjestelmässä ja ruohojen luokittelussa. EU korostaa, että on tärkeää saavuttaa täysi yhdenmukaisuus asetuksen (EU) N:o 1308/2013 kanssa liittymispäivään mennessä ja varmistaa hallinnolliset valmiudet sen täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa varten.

EU panee merkille, että Montenegrolla on liittymispäivästä alkaen mahdollisuus saada EU:n rahoitusta koulujakelujärjestelmään, jonka tavoitteena on parantaa maataloustuotteiden jakelua ja lasten ruokailutottumuksia.

EU panee merkille Montenegron pyynnön sisällyttää tuote nimeltä "**kajmak**" Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 liitteessä VII olevaan III osaan. EU katsoo, että pyyntö on hyväksyttävissä.

EU panee merkille Montenegron pyynnön saada sisällyttää **viiniviljelyalansa** Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 liitteessä VII olevaan lisäykseen I. EU korostaa, että EU:n viiniviljelyalueet olisi luokiteltava puolueettomien tietojen ja perusteiden mukaan ennen liittymistä, jotta Montenegron viinintuottajille voidaan taata oikeusvarmuus väkevöimisen ja happamuuden vähentämisen osalta.

EU toteaa, että Montenegro on toimittanut kaikista tärkeimmistä viiniviljelyalueistaan kartografiset tiedot (yksityiskohtainen kartta) ja täydelliset ilmastolliset tiedot sekä ilmoittanut kuukauden keskilämpötilat ja mahdolliset biologis-ilmastolliset tunnusluvut, viinitilojen korkeuden merenpinnasta ja niiden leveysasteen, rypäleen puristemehun sokeri- ja happopitoisuuden sekä luonnollisen vähimmäisalkoholipitoisuuden vähintään 10 vuoden ajanjaksolta. Pyyntö perustuu maantieteellisiä viiniviljelyalueita koskevan vyöhykejaon objektiiviseen ja tieteellisesti vakiintuneeseen arviointiin, jossa otetaan huomioon maaperä, ilmasto ja muut kasvuympäristön (”terroir”) käsitteeseen liittyvät tekijät, kuten maaperä, ilmasto, maisema, biologinen monimuotoisuus sekä niiden vuorovaikutus sovellettujen viljelykäytäntöjen ja viininvalmistusmenetelmien kanssa.

EU toteaa, että Montenegron toimittamien tietojen perusteella pyyntöä, joka koskee Montenegron viiniviljelyalojen sisällyttämistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 liitteessä VII olevaan lisäykseen I, voidaan pitää hyväksyttävänä seuraavasti:

viiniviljelyvyöhykkeellä B:

- Montenegrossa Nudon alueen viiniviljelmät;

viiniviljelyvyöhykkeellä C II:

- Montenegrossa seuraavien osa-alueiden viiniviljelmät:

Crnogorski basen Skadarskog jezeran alueella: Crmnica, Podgorički, Bjelopavlići, Riječka nahija, Katunska nahija, Kuči, Piperi;

Crnogorsko primorjen alueella: Ulcinj, Boka Kotorska, Bar-Budva.

EU korostaa, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 liitteen VII lisäyksessä 1 luetellaan ainoastaan niiden jäsenvaltioiden viiniviljelyvyöhykkeet, joissa harjoitetaan kaupallista viinintuotantoa.

EU panee merkille luettelon **viinirypälelajikkeista**, jotka Montenegro on luokitellut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 81 artiklan ja 120 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseksi. Komission delegoidun asetuksen (EU) 2018/273 50 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on annettava komissiolle tiedoksi viinirypälelajikkeet, joihin sovelletaan asetuksen (EU) N:o 1308/2013 81 artiklaa ja 120 artiklan 2 kohdan b alakohtaa. Komissio julkaisee asetuksen (EU) 2018/273 51 artiklan 2 kohdan mukaisesti luettelon Montenegron luokittelemista viinirypälelajikkeista.

EU panee merkille Montenegron aikomuksen hakea seuraaville **perinteisille viinejä koskeville merkinnöille** suojattua alkuperänimitystä tai suojattua maantieteellistä merkintää komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/33 ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/34 mukaisesti:

- ”arhivsko vino” (vintage wine)
- ”rezervisano” (reserve)
- ”probirna berba” (selective harvest)

EU kehottaa Montenegroa komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/34 21 artiklan mukaisesti toimittamaan komissiolle perinteisten merkintöjen suojaa koskevan hakemuksen, joka täyttää komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/33 III luvussa säädetty edellytykset.

EU panee merkille Montenegron odottavan, että komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/33 liitteeseen IV tehdään valtion nimeä koskevia muutoksia Montenegron valtioaseman muututtua 21. toukokuuta 2006.

Laatupolitiikka

EU panee merkille, että Montenegro jatkaa lainsäädäntönsä mukauttamista unionin säännöstöön tällä alalla. EU panee myös merkille, että Montenegro on hyväksynyt kansallisia sääntöjä nimien rekisteröimiseksi alkuperänimityksinä, maantieteellisinä merkintöinä, aitoina perinteisinä tuotteina tai maataloustuotteiden vapaaehtoisina laatumerkintöinä. Tällä hetkellä kansallisella tasolla on suojattu 12 maatalousalan nimeä. Kansallinen sertifiointielin Monteorganica akkreditoitiin toukokuussa 2024 standardin MEST EN ISO/IEC 17065:2020 mukaisesti. Montenegro jatkaa toimiaan, joiden tavoitteena lainsäädännön täysimääräinen mukauttaminen ja maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevan täytäntöönpanon ja valvonnan tehostaminen edelleen.

EU panee merkille, että Montenegro pyytää lupaa saada sisällyttää viinialalla Montenegron kansallisen menettelyn mukaisesti suojatut **alkuperänimitykset ja maantieteelliset merkinnät** ja kirjata ne Euroopan komission sähköiseen rekisteriin (e-Ambrosia) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1143 22 artiklan mukaisesti seuraavasti: SMM ”Crnogorski basen Skadarskog jezera”; SAN ”Crmnica”; SAN ”Podgorički subregion”; SAN ”Bjelopavlići”; SAN ”Riječka nahija”; SAN ”Katunska nahija”; SAN ”Kuči”; SAN ”Piperi”; SMM ”Crnogorsko primorje”; SAN ”Ulcinj”; SAN ”Boka Kotorska”; SAN ”Bar-Budva” ja ”Nudo”.

EU pyytää saattamaan päätökseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1143 mukaisen rekisteröintimenettelyn.

EU kehottaa Montenegroa jättämään hakemukset edellä mainittujen, Montenegrossa jo suojattujen viinin alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen rekisteröimiseksi suojattuina alkuperänimityksinä ja suojattuina maantieteellisinä merkintöinä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1143 mukaisesti. Montenegro voi 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti jättää hakemuksia liittymispäivään asti.

EU panee merkille, että Montenegro aikoo selventää ennen liittymistä, mitkä ovat kussakin suojatussa alkuperänimityksessä käytettäväksi tarkoitetut perinteiset merkinnät.

EU korostaa, että asetuksen (EU) 2024/1143 92 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti Montenegron EU:hun liittymispäivänä voimassa olevien maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten kansallista suojaa voidaan jatkaa 12 kuukauden ajan kyseisestä päivästä. Montenegro voi viimeistään 12 kuukauden kuluttua EU:hun liittymispäivästä toimittaa kyseiset kansallisesti suojatut maantieteelliset merkinnät ja alkuperänimitykset rekisteröitäviksi EU:n tasolla. Jos rekisteröintihakemus toimitetaan komissiolle edellä mainitun määräajan kuluessa, kansallinen suoja lakkaa päivänä, jona rekisteröintipäätös tehdään (tai jos hakemus hylätään, kunnes kaikki oikeussuojakeinot on käytetty). Tällaisen kansallisen suojan vaikutuksista vastaa yksinomaan Montenegro, kun nimeä ei ole rekisteröity unionin tasolla. EU korostaa, että Montenegron on taattava EU:n tasolla rekisteröityjen maantieteellisten merkintöjen, alkuperänimitysten ja aitojen perinteisten tuotteiden suoja sen EU:hun liittymispäivästä lähtien.

Luonnonmukainen maatalous

EU panee merkille, että Montenegro on edelleen mukauttanut lainsäädäntöään luonnonmukaista maataloutta koskevaan unionin säännöstöön, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2018/848. Monteorganica valvoo ja sertifioi luonnonmukaista maataloutta standardin MEST EN ISO/IEC 17065:2020 mukaisesti. Lisäksi kaksi laboratoriota on akkreditoitu suorittamaan analyysejä luonnonmukaista tuotantoa varten. EU korostaa olevan tärkeää, että Montenegrossa on sen EU:hun liittymisajankohtana käytössä luonnonmukaista viljelyä koskeva tehokas valvontajärjestelmä, johon sisältyy toimivaltaisen viranomaisen suorittama valvonta.

* * *

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen EU toteaa, että tässä vaiheessa tämä luku ei edellytä lisäneuvotteluja.

EU korostaa kiinnittävänsä erityistä huomiota kaikkien edellä mainittujen seikkojen seurantaan sen varmistamiseksi, että Montenegron hallinnollisia valmiuksia sekä sen kykyä panna täytäntöön tätä lukua koskeva unionin säännöstö ja valvoa sen noudattamista vahvistetaan edelleen erityisesti maksajaviraston, yhdenmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän, yhteisen markkinajärjestelyn ja kaikkien YMP:n tukitoimien osalta. EU painottaa, että jatkuva ja kestävä ponnistelu on tärkeää, jotta lainsäädäntö olisi liittymiseen mennessä täysin mukautettu. Erityisesti on otettava huomioon tämän luvun yhteydet muihin neuvottelulukuihin. Lopullinen arvio Montenegron lainsäädännön yhdenmukaisuudesta EU:n säännöstön kanssa ja sen valmiudesta panna säännöstö täytäntöön voidaan tehdä vasta neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. Kaikkien niiden tietojen lisäksi, joita EU saattaa vaatia tätä lukua koskevia neuvotteluja varten ja jotka on toimitettava konferenssille, EU kehottaa Montenegroa toimittamaan vakautus- ja assosiaationeuvostolle säännöllisesti yksityiskohtaisia kirjallisia tietoja siitä, miten unionin säännöstön täytäntöönpanossa on edetty.

Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen EU saattaa palata tähän lukuun myöhemmin.

EU panee merkille, että Montenegro hyväksyy neuvottelukannoissaan AD 2/16 CONF-ME 2 ja AD 19/25 CONF-ME 6 luvun 11 alaa koskevan EU:n säännöstön sellaisena kuin se oli voimassa 1. syyskuuta 2025. EU panee lisäksi merkille, että Montenegro ilmoittaa jatkavansa lainsäädäntönsä mukauttamista unionin säännöstöön ja voivansa panna sen täytäntöön siihen päivään mennessä, jona se liittyy Euroopan unioniin, ja pyytää samalla useita siirtymätoimenpiteitä ja poikkeuksia.

Lisäksi EU muistuttaa, että 1. syyskuuta 2025 ja neuvottelujen päättymisen välillä saatetaan hyväksyä tätä lukua koskevaa uutta unionin säännöstöä.

**EHDOTUS – EUROOPAN UNIONIN YHTEISESTÄ KANNASTA JOHTUVAT
LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOKSET**

**Asiakirja Montenegron tasavallan liittymisehdoista ja mukautuksista Euroopan unionista
tehtyyn sopimukseen, Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja Euroopan
atomienergiayhteisön perustamissopimukseen**

[XX] ARTIKLA

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja kuultuaan Euroopan parlamenttia tehdä tämän asiakirjan yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeviin määräyksiin mukautukset, jotka voivat osoittautua tarpeellisiksi unionin sääntöihin tehtävien muutosten vuoksi, mukaan lukien uusien sääntöjen hyväksyminen. Mukautukset voidaan tehdä ennen liittymispäivää.

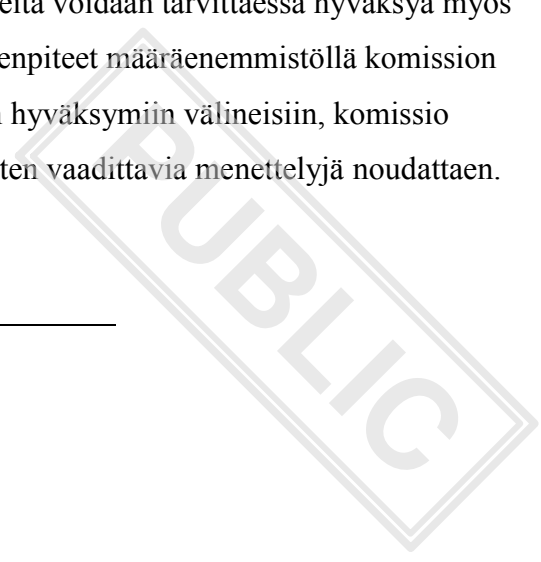
[XX] ARTIKLA

Jos siirtymätoimenpiteet ovat tarpeen helpottamaan siirtymistä Montenegrossa voimassa olevasta järjestelmästä tässä asiakirjassa esitettyjen edellytysten mukaisesti sovellettavasta yhteisestä maatalouspolitiikasta johtuvaan järjestelmään, komissio toteuttaa ne maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17 päivänä joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 1308/2013¹ 229 artiklan 2 kohdassa, luettuna yhdessä yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä 16 päivänä helmikuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 182/2011² 5 artiklan kanssa, tarkoitettua menettelyä noudattaen tai sovellettavassa lainsäädännössä säädettyä asianmukaista menettelyä noudattaen. Tässä artiklassa tarkoitetut siirtymätoimenpiteet voidaan toteuttaa kolmen vuoden kuluessa liittymispäivästä eikä niitä saa soveltaa kyseisen kauden jälkeen. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja kuultuaan Euroopan parlamenttia pidentää tätä määräaika.

¹ EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671.

² EUVL L 55, 28.2.2011, s. 13.

Ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja siirtymätoimenpiteitä voidaan tarvittaessa hyväksyä myös ennen liittymispäivää. Neuvosto hyväksyy tällaiset toimenpiteet määräenemmistöllä komission ehdotuksesta tai, jos ne vaikuttavat komission alun perin hyväksymiin välineisiin, komissio hyväksyy ne kyseisten toimenpiteiden hyväksymistä varten vaadittavia menettelyjä noudattaen.



Luettelo, jota tarkoitetaan liittymisasiakirjan [XX] artiklassa: toimielinten antamia säädöksiä koskevat mukautukset

[X.] MAATALOUS

32013R1308: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1308/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671)

a) Muutetaan liite VII seuraavasti:

a. lisätään III osassa olevaan 2 kohtaan seuraavaa:

”xvii) kajmak;”.

b. Muutetaan lisäys I seuraavasti:

i. lisätään 2 kohtaan seuraavaa:

”i) Montenegrossa Nudon alueen viiniviljelmät”.

ii. Lisätään 4 kohtaan seuraavaa:

”h) Montenegrossa seuraavien osa-alueiden viiniviljelmät:

- Crnogorski basen Skadarskog jezeran alueella: Crmnica, Podgorički, Bjelopavlići, Riječka nahija, Katunska nahija, Kući, Piperi;
- Crnogorsko primorjen alueella: Ulcinj, Boka Kotorska, Bar-Budva.”

32021R2115: **Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/2115**, annettu 2 päivänä joulukuuta 2021, jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta (EUVL L 435, 6.12.2021, s. 1)

a) Lisätään 92 artiklaan kohta seuraavasti:

”3. Montenegron osalta vähintään 3 prosenttia liitteessä XI vahvistetusta YMP:n strategiasuunnitelmaan myönnettävästä maaseuturahaston kokonaisrahoitusosuudesta on varattava Leaderiin.

Leaderin ulkopuoliseen maaseudun kehittämiseen liittyvät maaseuturahaston kokonaismenot, sellaisina kuin ne on määritelty rahoitussuunnitelmassa 112 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti, saavat olla Montenegroa koskevan YMP:n strategiasuunnitelman koko soveltamiskaudella korkeintaan 97 prosenttia YMP:n strategiasuunnitelmaan myönnettävästä, liitteessä XI esitetystä maaseuturahaston kokonaisrahoitusosuudesta. Kyseinen rahoituksen enimmäismäärä, sen jälkeen kun komissio on sen hyväksynyt 118 tai 119 artiklan mukaisesti, muodostaa unionin oikeudessa vahvistetun rahoituksen ylärajan.”

b) Lisätään 96 artiklan 2 kohtaan alakohta seuraavasti:

”Montenegron osalta ja liittymistä seuraavien ensimmäisten kolmen hakuvuoden ajaksi* se rajoitetaan enintään 30 prosenttiin Montenegrolle liitteessä IX vahvistetusta määrästä.”

** Liittymisen täsmällisestä päivämäärästä riippuen hakuvuodet on määriteltävä lopullisessa tekstissä.*

c) Lisätään 97 artiklaan kohta seuraavasti:

”1 a. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, Montenegrolle liitteessä IX vahvistetuista määrärahoista varataan III osaston II luvun 2 jakson 4 alajaksossa tarkoitettuihin ekojärjestelmiin seuraava prosenttiosuus:

- vähintään 10 prosenttia määrärahoista kalenterivuodelle, jona Montenegro liittyy EU:hun
- vähintään 15 prosenttia määrärahoista Montenegron EU:hun liittymisen kalenterivuotta seuraavalle ensimmäiselle kalenterivuodelle
- vähintään 20 prosenttia määrärahoista Montenegron EU:hun liittymisen kalenterivuotta seuraavalle toiselle kalenterivuodelle”.

d) Lisätään 118 artiklan 1 kohtaan alakohta seuraavasti:

”Montenegron on toimitettava komissiolle sisällöltään 107 artiklassa tarkoitettua vastaava ehdotus YMP:n strategiasuunnitelmaksi viimeistään [pp.kk.vv].”

e) Muutetaan liite III seuraavasti:

a. lisätään GAEC-vaatimusta 2 koskevaan kohtaan alaviite seuraavasti:

”1. a Montenegro voi esittää YMP:n strategiasuunnitelmassaan, että tätä GAEC-vaatimusta sovelletaan vasta liittymisvuotta seuraavasta hakuvuodesta* alkaen. Tässä tapauksessa Montenegron on osoitettava, että lykkäys on tarpeen, jotta hallinnointijärjestelmä voidaan perustaa yksityiskohtaisen suunnitelman mukaisesti.”.

b. lisätään hoitovaatimuksia 1, 2, 3 ja 4 koskeviin kohtiin alaviite seuraavasti:

”1. a Montenegro voi esittää YMP:n strategiasuunnitelmassaan, että tätä hoitovaatimusta sovelletaan vasta liittymisvuotta seuraavasta kolmannelta hakuvuodesta* alkaen. Tässä tapauksessa Montenegron on osoitettava, että lykkäys on tarpeen, jotta hallinnointijärjestelmä voidaan perustaa yksityiskohtaisen suunnitelman mukaisesti.”

c. lisätään GAEC-vaatimusta 8 koskevaan kohtaan alaviite seuraavasti:

”1. a Montenegro voi esittää YMP:n strategiasuunnitelmassaan, että tätä GAEC-vaatimusta sovelletaan vasta liittymisvuotta seuraavasta hakuvuodesta* alkaen. Tässä tapauksessa Montenegron on osoitettava, että lykkäys on tarpeen, jotta hallinnointijärjestelmä voidaan perustaa yksityiskohtaisen suunnitelman mukaisesti.”

** Liittymisen täsmällisestä päivämäärästä riippuen hakuvuosi on määriteltävä lopullisessa tekstissä.*

Luettelo, jota tarkoitetaan liittymisasiakirjan [XX] artikkelissa: muut pysyvät määräykset

[X.] **MAATALOUS**

a) **Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus, kolmas osa, III osasto, Maatalous ja kalastus**

1. Unioni ottaa haltuunsa Montenegrossa liittymispäivänä olevat, sen markkinatukipolitiikasta johtuvat julkiset varastot arvolla, joka määritetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 täydentämisestä julkisen intervention menojen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 906/2014 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti³. Mainitut varastot otetaan haltuun vain sillä edellytyksellä, että kyseisten tuotteiden julkinen interventio toteutetaan unionissa liittymispäivänä ja että varastot täyttävät unionin interventiovaatimukset.
2. Montenegro suorittaa maksun EU:n budjettiin kaikista Montenegron liittymispäivänä vapaassa liikkeessä olevista yksityisistä tai julkisista varastoista, joiden määrä ylittää tavanomaisena pidettyjen siirtovarastojen määrän.

Maksun suuruus vahvistetaan tasolle, joka vastaa kustannuksia, jotka aiheutuvat ylijäämävarastojen vaikutuksista maataloustuotteiden markkinoihin.

Ylijäämävarastojen taso olisi vahvistettava kunkin tuotteen osalta ottaen huomioon tuotteiden ominaisuudet ja niiden markkinat sekä niihin sovellettava EU:n lainsäädäntö.

³ EUVL L 255, 28.8.2014, s. 1 ja EUVL L 347, 20.12.2013, s. 549.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut varastot vähennetään tavanomaisen siirtovaraston ylittävistä määristä.
4. Komissio panee täytäntöön 1–3 kohdassa esitetyt järjestelyt ja soveltaa niitä yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta 2 päivänä joulukuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2116⁴ 103 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti tai tapauksen mukaan maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17 päivänä joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013⁵ 19 ja 20 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen tai sovellettavassa lainsäädännössä määritetyn asianmukaisen komiteamenettelyn mukaisesti.

b) **Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, kolmas osa, VII osasto, 1 luku, kilpailusäännöt**

Seuraavin edellytyksin pidetään SEUT 108 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana tukena tukijärjestelmiä ja yksittäisiä tukia, jotka on myönnetty SEUT liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuotantoon ja kauppaan yhteydessä oleville toimille, lukuun ottamatta kalataloustuotteita ja niistä johdettuja tuotteita, ja joita pannaan täytäntöön uudessa jäsenvaltiossa ennen liittymispäivää ja joita sovelletaan edelleen kyseisen päivän jälkeen, sanotun kuitenkin rajoittamatta SEUT 108 artiklassa määrättyjä voimassa olevaa tukea koskevia menettelyjä:

- Tukitoimenpiteistä on ilmoitettava komissiolle ennen liittymispäivää. Tähän ilmoitukseen on sisällytettävä tiedot kunkin toimenpiteen oikeusperustasta. Voimassa olevia tukia ja tukien käyttöönottamista tai muuttamista koskevia suunnitelmia, joista on annettu komissiolle tieto ennen liittymispäivää, pidetään liittymispäivänä tiedoksi annettuina. Komissio julkaisee luettelon näistä tuista.

⁴ EUVL L 435, 6.12.2021, s. 187.

⁵ EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671.

Näitä tukitoimenpiteitä pidetään SEUT 108 artiklan 1 kohdan mukaisina ”voimassa olevina” tukina kolmen vuoden ajan liittymispäivästä alkaen.

Montenegron on tarvittaessa muutettava näitä tukitoimenpiteitä siten, että ne vastaavat komission soveltamia suuntaviivoja liittymispäivää seuraavan kolmannen vuoden loppuun mennessä. Kyseisen päivän jälkeen edellä mainittujen suuntaviivojen kanssa ristiriidassa olevia tukia pidetään uusina tukina.

LIITE []

Luettelo, jota tarkoitetaan liittymisasiakirjan [] artiklassa: Siirtymätoimenpiteet

[X.] MAATALOUS

32024R1143: **Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1143**, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, viinejä, tislattuja alkoholijuomia ja maataloustuotteita koskevista maantieteellisistä merkinnöistä sekä aidoista perinteisistä tuotteista ja maataloustuotteiden vapaaehtoisista laatumerkinnöistä, asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2019/787 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1151/2012 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1143, 23.4.2024, s. 66)

Lisätään 92 artiklaan kohta seuraavasti:

- ”3. Kun kyseessä on uusi liittymässä oleva jäsenvaltio, sen liittymispäivänä voimassa olevien maantieteellisten merkintöjen kansallinen suoja lakkaa [yhden vuoden kuluttua liittymisasiakirjan voimaantulosta].

Uusi liittymässä oleva jäsenvaltio voi ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuun päivämäärään saakka jättää komissiolle tämän asetuksen 10 artiklaa soveltamatta rekisteröintihakemuksia, jotka koskevat kaikkia kansallisen lainsäädännön nojalla jo suojattuja maantieteellisiä merkintöjä.

Jos toisessa alakohdassa tarkoitettu hakemus toimitetaan komissiolle, kansallinen suoja lakkaa päivänä, jona päätös tämän asetuksen 21 artiklan mukaisesta rekisteröinnistä tehdään. Jos rekisteröintihakemus hylätään, kansallista suojaa jatketaan, kunnes kaikki oikeussuojakeinot on tarvittaessa käytetty.

Jos nimitystä ei tässä kohdassa tarkoitettuna menettelyn päätteeksi rekisteröidä tämän asetuksen mukaisesti, tällaisen kansallisen suojan vaikutuksista vastaa yksinomaan asianomainen jäsenvaltio. Kun kansallinen suoja on lakannut, asianomaisen jäsenvaltion on tarvittaessa viipymättä pyydettävä vastaavan maantieteellisen merkinnän kansainvälisen toimiston kansainväliseen rekisteriin merkitsemisen peruuttamista.”

32019R1753: **Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1753**, annettu 23 päivänä lokakuuta 2019, unionin toimesta sen liittyttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan (EUVL L 271, 24.10.2019, s. 1)

Lisätään artikla seuraavasti:

”11 a artikla

Siirtymäsäännökset uusista liittymässä olevista jäsenvaltioista, jotka ovat Geneven asiakirjan jäseniä, peräisin olevia alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä varten

1. Jäsenvaltioiden, jotka ovat liittyneet unioniin Geneven asiakirjaan liittymisen jälkeen, on nimettävä komissio tai Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto Geneven asiakirjan 3 artiklassa tarkoitettuna ainoaksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi.
2. Jokaisen sellaisen tuotteen alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän osalta, joka on peräisin 1 kohdassa tarkoitettuna jäsenvaltiosta ja joka on kirjattu kansainväliseen rekisteriin ja joka kuuluu asetuksen (EU) 2024/1143 tai asetuksen (EU) 2023/2411 soveltamisalaan mutta jota ei ole suojattu kyseisten asetusten nojalla, asianomaisen jäsenvaltion on Geneven asiakirjan 5 artiklan 2 kohdan ii alakohdassa tarkoitettuna luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön pyynnöstä taikka Geneven asiakirjan 1 artiklan xvii alakohdassa määritellyn edunsaajan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyydettävä joko

a) kyseisen alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän rekisteröintiä asianomaisen asetuksen nojalla; tai

b) kyseisen alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän kansainväliseen rekisteriin kirjaamisen peruuttamista.

Asianomaisen jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetusta valinnasta ja tehtävä asiaankuuluva pyyntö viimeistään [yhden vuoden kuluttua liittymisasiakirjan voimaantulosta].

Ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa rekisteröintihakemuksen on koskettava suojattua alkuperänimitystä tai suojattua maantieteellistä merkintää, joka on identtinen kansainväliseen rekisteriin merkityn alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän kanssa.

Jos rekisteröintihakemusta ei ole jätetty määräajassa tai jos sovellettavan asetuksen mukainen rekisteröintihakemus hylätään ja siihen liittyvät hallinnolliset ja oikeudelliset muutoksenhakeinot on käytetty, asianomaisen jäsenvaltion on viipymättä pyydettävä kyseisen alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän kansainväliseen rekisteriin kirjaamisen peruuttamista.”.